

Syyrin Sanomat

Toimittaja Marja-Riitta Perttula

3 / 2000

MENNYT AIKA LÄHEINEN - FRIDHEM

Eva Ihamuotilan tunnemme kaikki erinomaisena kirjoittajana ja sukututkijana. Kuluneena vuonna hänestä on paljastunut jälleen uusi puoli: Hän on erinomainen valokuvaaja. Eva Ihamuotilan 1950-luvulla ottamia valokuvia on ollut esillä Raision kaupungintalolla. Näyttely saavutti suuren suosion.

Kuvien maisemat ovat perheen kesäkodin Fridhemin lähetyviltä, alueilta, joita nykyisin halkoo Turun - Raision moottoritie. 1950-luvulla Raisionjokilaakso eli vielä maatalouskautta: keltaiset viljapellot aaltoilevat, Fridhemin puutarhan ja rinneketojen ku kat loistavat, lehmia laiduntaa niityllä ja Huhkonkosken vesi ryöppyää uimalammen yläpuolella. Koskessa oli silloin vielä Huhkon kartanon mylly ja myllytorppa. Tätä maisemaa ei enää ole, vain Eva Ihamuotilan kuvat kertovat iäksi kadotetusta suvesta.

Myös Eva Ihamuotilan Nokialta ottamia valokuvia on ollut nokialaisten nähtävänä. Turun maakunta-arkistossa on lisäksi melkoinen kokoelma Turusta otettuja valokuvia. Museossa säilyvät kadonneet näkymät tuleville sukupolville.

Fredrica ja Matti Syyrin sukuseura

Etusivu

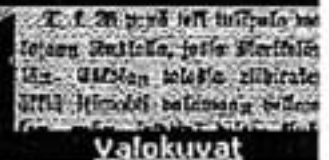
Toimisto

Artikkelit

Sukupuut

Valokuvat

SUVUN INTERNET-SIVUT

www.saunalahti.fi/sseura

Syyskuussa 2000 valmistui sukuseuramme nettisivujen ensimmäinen versio. Sivujen osoite on www.saunalahti.fi/sseura. Sivujen tekijä on DI Veli-Antti Muurinen.

Nettisivuilla on tällä hetkellä sukupuumme, vanhoja valokuvia, muistokirjoituksia ja artikkeleita sukumme jäsenistä. Sivujen kautta voi myös lähettää viestin sukuseuramme tai Matilda Ihamuotilan muistosäätiön sihteerille. Myös sivujen tekijään Veli-Antti Muuriseen voi ottaa yhteyttä sukusivuilte.

Tavoitteena on saada skannattua mahdollisimman kattavasti kaikki vanhat valokuvat kaikista sukuhaaroista nettisivuille.

TARKOITUS

Sivujen tarkoitus on tehdä esivanhempamme ja loisemme läheisemmiksi nykyisille ja tulevillekin suvun jäsenille.

Sivuilla tarjotaan tietoa suvun historiasta tiiviissä mutta toivottavasti helposti omaksuttavassa muodossa. Tekstejä elävöittävät vanhat valokuvat esivanhemmistamme ja vanhat ja uudetkin valokuvat suvulle ja usealle perheelle tärkeistä taloista. Tekstit, valokuvat, piirroksiset ja kartat auttavat sitomaan tapahtumat, ihmiset, ajan ja paikan yhteen. Pidetyistä sukukokouksista kerrotaan muisteluina ja valokuvoin. Lehdissä julkaistujen syntymäpäivä- ja onnittelujen, muistokirjoitusten ja vaikkapa vanhojen päiväkirjojen tekstien avulla luodaan laajempia henkilökuvia.

Sivujen kohderyhmä on Fredrica ja Matti Syyrin jälkeläiset ja avioliiton kautta sukuun tulleet puoliset. Tietoja julkaistaan ensisijaisesti sukumme edesmenneistä jäsenistä. Aviopuolisosta ei julkaista ainakaan enempää tietoa kuin suoraan polveutuvasta puolisoista. Elävistä sukumme jäsenistä julkaistaan ainakin tässä ensimmäisessä versiossa mahdollisimman vähän tietoja.

TOTEUTTAJA ELI WEBMASTER

Version 1 tekijä on DI Veli-Antti Muurinen, jonka

vastuulla on toimittaa sivut samalla tavoin kuin toimitetaan kirja, johon on kerätty usean henkilön kirjoittamia artikkeleita. Webmaster ei siis ole sisällön tuottaja, vaan hänen tehtävänä on mm. tiedon hankinta ja keruu, paperitekstien muuttaminen tiedostoiksi, valokuvien skannaus ja kuvankäsittely, sivujen rakenteellinen ja graafinen suunnittelu ja sivujen julkaisu, testaus ja ylläpito.

TIEDON KERUU

Tietoa kerätään

1. henkilöistä Matti Syyristä (s.1820) kaksi tai kolme sukupolvea alaspäin ja tietysti myös ylöspäin.
2. koko suvulle, sukuhaaralle tai useammalle perheelle tärkeistä vanhoista taloista.
3. ainakin vuodesta 1973 lähtien pidetyistä sukukokouksista.

TIEDON ESITTÄMINEN

Yhteen koottu tieto esitetään WWW-sivujen ehdoilla: lyhyesti ja tiiviisti, havainnollisesti ja kenties hauskaakin loukkaamatta ketään ja julkaisematta vastoin asianomaisten tahtoa. Sivujen ulkoasun on oltava yhtenäinen ja tekniikan, taiton ja grafiikan palveleva sisältöä ja toimivuutta. Sivujen latausajan on oltava "siedettävä".

TIEDON RYHMITTELY

Pääosana ovat sukutarinat, sukupuut, elämäkerrat ja talohistoriat. Lopullinen ryhmittely riippuu kuitenkin kerätyn tiedon kattavuudesta ja varsinkin sen puutteellisuudesta. Muita osastoja pohditaan myöhemmin.

Veli-Antti Muurinen

Sukuseuran arkisto täydentyy jälleen

Eva Ihamuotila on tehnyt sukuseuralla kaksi lahjoitusta. Toinen on E. E. Ihamuotilan haastattelu nauhalla ja toinen uusi teos, Eva Ihamuotilan kirjoittama Fridhem-kirja. Fredrica ja Matti Syyrin sukuseura kiittää lahjoittajaa kulttuuriteosta, jonka myötä suvun jäsenet voivat saada tietoa omasta menneisyydestään.

Ääninauha Ihamuotilan talosta

Ääninauha on 90 minuutin pituinen, ja siinä Eva Ihamuotilan isä kertoo Maariassa, Vähäjoen varrella sijaitsevasta Ihamuotilan talosta. Haastattelu on tehty syksyllä 1962, jolloin Evan lisäksi haastattelijana toiminut Leena Ihamuotila oli vain 13-vuotias.

Fridhem-kirja

Fridhem-kirja valmistui syksyllä 2000. Teosta ei ole painettu, vaan sitä on olemassa muutamia kirjaksi sidottuja valokopiokappaleita, joita on lahjoitettu lähiomaisille, Raision kulttuuritoimelle (supistettuna) ja sukuseurallemme. Kirjassa on noin 270 sivua ja paljon kuvia. Teos jakaantuu viiteen osaan: 1) Mennyt aika läheinen - Fridhem 2) Fridhemin koti- ja esinehistoriikki 3) Entinen Fridhem 4) Fridhemin puutarhan vihreyttä 5) Fridhemiin liittyviä selostuksia, muistelmia ja tarinoita.

Valokuvia Turusta, Raisiosta ja Nokialta

Eva Ihamuotila on toiminut myös taitavana ja järjestelmällisenä valokuvaajana, mistä kertoo hänen Raisiossa ollut valokuvanäyttelynsäkin. Nimenomaan 1950-luvulla Eva Ihamuotila kuvasti järjestelmällisesti Turkua, samoin Raision ja Nokian suvulle tärkeitä seutuja. Maisemat - rakennuksista puhumattakaan - ovat tuosta ajasta paljon muuttuneet, ja kuvilla on paitsi taiteellista, myös kulttuurihistoriallista merkitystä.

Eva Ihamuotilan 1950-luvun dioja on Turun maakuntamuseossa sekä Raision ja Nokian kulttuuritoimella, osittain skannattuina ja CD-rommille siirrettyinä. Kuviin on mahdollista tutustua arkistojen tiloissa.

Marja-Riitta Perttula

PÄÄSIÄISTERVEHDYS

Sanat Mikko Ihamuotila
Sävel Sakari Kallio

Pääsiäisen ihme:

kuten Hän, joka haudasta pääsi
elon voittoa todistamaan,
niin luonnon myös Luojamme sääsi
taas keväässä kukoistamaan.

Näin saapui pääsiäisaika:
koko luonto on riemuissaan.
Sen lämpö, voima ja taika
lumen alta sai paljaaksi maan.

Kas, kissat jo pajuihin nousi,
pääsi tipuset kuorestaan.
Jo joutsenet lahdella sousi,
kukat vartoovat nupuissaan.

Myös isät, äidit ja lapset -
kesän riemuja odottamaan,
ja rakkaat harmajahapset
me kaikki nyt perimme maan.

Näin keväässä kanssanne kuljen,
valo auringon loistavi ain.
Ja kun illalla silmäni suljen,
Hän kulkevi rinnallain.

Mikko Ihamuotila on osallistunut Riihimäen kaupungin pääsiäislaulukilpailuun neljällä sanoituksella, jotka Sakari Kallio sävelsi. Julkaisemme niistä yhden, tosin ilman nuotteja.

Tekstissä näkyy pääsiäisen kaksi suurta asiaa: ylösnousemuksen ihme ja valon voitto talven vallasta. Viittauksenomaisesti voi ajatella myös koko ihmiselämän kulkua korkeimman suojeluksessa.

Riihimäen kaupunki on julistautunut pääsiäiskaupungiksi, ja kun varsinaisia pääsiäislauluja on vähän, kaupunki järjesti aiheesta kilpailun. Ehdotuksia tuli kuutisenkymmentä, joista alle kymmenen valittiin loppukilpailuun.

SYYRILÄISET REISSULLA

Kesäretket kuuluneet aina on kesäkauteen,
joukot monet kautta kulkeneet ovat useankin kohteen.
Reissulle lähti myöskin reipas joukko Syyrin suvun,
tutustuttiin saaristoon ja tietenkkin myös nähtävyyksiin Turun.

Aamun aurinko säteillään poisti säästä kaiken huolen,
kesän säästä saimmekin nyt kokea sen parhaimman puolen,
opas Ulla kertoi historiasta Aurajoen rannan, suiston
ohitimme Ruissalon huvilat ja ikitammipuiston.

Kahvi aukaisi sopivasti kaikkien kielenkannat,
silmäin ohi kun lipuivat saarten vehreän kauniit rannat.
Kuultiin historiaa ja tätäpäivää sopivasti tarittuna,
ja "pootorakahvit" maistuivat ihan pullan kera nautittuna.

Kääntymässä käytiin Vepsän saaren rannassa,
jotkut piipahtivat saaren lämpimässä sannassa.
Turkua nyt ihasteltiin innokkaasti meren suunnalta,
Samalla kun seurattiin Förin tasaisen varmaa taivalta.

Syömään joukolla me mentiin jalkapatikassa,
meitä pöytä maittava nääs ootteli Kellariravintolassa.
Luostarinmäelle "täl pual jokke" yli Auransillan mentiin,
Päälle Kaskenmäen vaan reippaasti kiivettiin.

Museossa tutustuttiin kuink elettiin me entisaikaan,
nähtiin kuink tuvissa on asuttu, verrata voiko nykyaikaan.
Ostoksilla käytiin tietenkkin museon omassa puodissa,
se kun tuntuu täällä olevan tänäänkin muodissa.

Museossa tutustuttiin tarkkaan sen jokaiseen nurkkaan,
tunnetaan nyt eilispäivän elo melkoisenkin tarkkaan.
Päivä kun alkoi hiljalleen kääntyä iltamiin,
mentiin tietenkkin lähtökahville ravintola Kisälliin.

Todettiin päivän olleen kaunis, mukava ja antoisa'
kaikinpuolin sopivan vapaa ja leppoisa,
Sukulaisia uusiakin tultiin tuntemaan,
varmaan taas jossakin näissä merkeissä kohdataan.

Reissu tällainen oli Syyrin mainion suvun,
historiaan se kirjannee uuden kiintoisan luvun.
Ootteleen jäätiin tulevia monialta vuosia,
retkiä tehtäviä mielekkäitä uusia.

**HETA MUURINEN KERTOO PARIISIN-VUODES-
TAAN, JONKA AIKANA HÄN VIIMEISTELI GRA-
DUNSA RANSKALAISESTA KIRJALLISUUDESTA.
JATKOSSA SUVUN MUIDENKIN APURAHAN
SAAJIEN TOIVOTAAN KIRJOITTAVAN OPIN-
NOISTAAN.**

Ala - 00

PARIISI, JOKA EI OLE LEGENDA

- kokemuksia elävästä kaupungista

Kun kirjoitan sanan "Pariisi", se täytää ilman tiiviisti mielikuvilla. On pakko hyväksyä, että se, mitä kutsun kokemukseksi Pariisissa elämisestä, ei koskaan voi olla täysin omani, koska havaintojani värittää valtava mielikuva-
vyöry aina kaukaa historiasta nykyaikaisiin naistenlehtiku-
viin asti. Pariisi ei ollut sellainen kuin odotin. Se oli arkisempi, monivähtoisempi ja paljon vaikeammin käsiteltävissä ja käsiteltävissä kuin olin luullut. Ja se kaikki, mitä aikai-
semmin kuvittelin kaupungista, on jo peittyneet uusien muistojen ja vaikutelmien peittoon.

OPISKELU ON YHTÄ JONOTUSTA

Asuin puoli vuotta tuossa Ranskan myyhtisessä pääkau-
pungissa viimeistellökseni pro gradu -tutkielmaani rans-
kalaisesta kirjailijasta Nathalie Sarrauteesta. Olin vaihto-
opiskelijana Sorbonnessa, Rene Descartes - Paris V
yliopistossa. Vietin aikaani lähinnä suurissa kirjastoissa,
joiden kummallisia sääntöjä opettelin ensimmäiset kuu-
kaudet. Monissa yliopiston kirjastoissa sekä uudessa,
upeassa kansalliskirjastossa kirjoja ei voi lainata ulos
rakennuksesta. Kansalliskirjastossa laukut tarkastetaan

joka kerta sisään mennessä. Kirjaslokortti on maksullinen ja
se oikeuttaa pääsyn vain tiettyyn, kaikille avoimeen osioon,
jonka lisäksi voi anoa lupaa päästä myös tutkijoille
varattuun kellarikerrokseen. Joihinkin yliopiston kirjastoihin
jonotetaan joka päivä vartista tunteihin kirjaston ulkopuo-
lella. Sisällä tarkistetaan, että mukana on ko. kirjaston kortti
ja tietysti tutkitaan se laukku mahdollisilta pommeilta. Sen
jälkeen jonotetaan uudelleen, jotta saadaan numero istu-
mapaikkaa varten. Jos istumapaikat ovat täynnä, voi tämä-
kin jono venyä. Itse kirjastoon pääsee vain sujauttamalla
kortin lukijaan, joka avaa puomin. Ulos ei ole asiaa, ennen
kuin on palauttanut kaikki kirjat lukupaikalta palautuspis-
teeseen.

Ensimmäisellä kerralla en halunnut häiritä kiireistä
palautus- pisteen työntekijää, joten jätin kirjat pöydälle ja
lähdin ulos. Puomilla korttini ei toiminut. Tulipunaisena yritin
tunkea läpyskaa rakoon, mutta valo näytti punaista aina
vaan. Takanani odottavat aikoivat hermostua, ja eräs
opiskelijasta kysyi, olenko varmasti palauttanut kaikki kirjat.
Takaisin palautuspisteelle tullessani virkailija jo satti minua
kiukkuisena huonosta käytöksestäni. Minun olisi pitänyt
jäädä keskustelemaan hänen kanssaan kohteliaasti, sillä
hän ei ollut "mikaan koira". Siksi hän ei ollut päästänyt
minua ulos. Koin monta muuta samanlaista nöyryytyksen
helkeä Ranskan sivistyksen kehdoissa.

MITÄ KESKEISEMPI SIJAINTI SEN KALLIIMPAA...

Asuin yksityisessä asuntolassa rikkaassa kaupunginosassa. Huoneeni oli suuri ja vanhanaikaisesti hyvällä maulla kalustettu. Jaoin suihkun ja wc:n kerrokseni muiden asukkaiden kanssa. Alakerrassa oli suuri keittiö meille kaikille. Vuokra oli alhainen Pariisin yleiseen hintatasoon nähden. Kaikki olisi ollut ideaalia - vuokraemäntää lukuun ottamatta. Hän riiteli poikkeuksetta kaikkien asukkaiden kanssa, kävi huoneissamme, joita emme saaneet lukita, ja pyrki maksimoimaan kulumme mitä hämähimmillä selityksillä. Suurkaupungeissa kaikki valta on vuokranantajalla, joten hän pärjasi hyvin.

Pyrin kuitenkin keskittymään vuokraemäntäni sijaan siihen, että saatoin kävellä yliopistolle Luxembourgin legendaarisen puiston halki päivittäin ja muutenkin lähes kaikkialle, sillä asuin aivan Pariisin sydämessä. Kotiseutuni oli muutenkin turvallisimpia koko kaupungissa, ja lähistöllä asui TV-kasvoja ja filmitähtiä, esim. Catherine Deneuve.

HYMYILE KAMERAANI! KAIKKI MUUTKIN TULIVAT TÄNNE

Viehättävintä Pariisissa on sen eri osien tutkiminen, sillä jokaisella kaupunginosalla on oma luonteensa ja tunnelmansa. Itse pidän eniten itä- ja koillisosasta, siitä aikaisemmin köyhästä ja rähjäisestä, jonne nyt muuttaa taiteilijoita ja kulttuuriväkeä. Siellä näyttyy koko maahanmuuttajien kulttuurien kirjo ja sen kanssa sulassa sovussa elävät boheemit, juopot, opiskelijat ja intellektuellit. Lännessä ovat bisnes ja muotikadut, ja se Eiffel.

Kun kuvittelee asuvansa Pariisissa, sitä tietysti myös näkee itsensä unelmissaan katukahviloissa ja Seinen rannalla pariisilaisten ympäröimänä. Todellisuudessa sitä on turistien ympäröimä. Amerikkalaiset tulevat kysymään tietä ja japanilaiset haluavat aina, että heistä otetaan valokuva Notre-Damen edessä. (Joskus he haluavat länsimaalaiselta näyttävä kuvaajakin tulla mukaan kuvaan, jotta he voivat todistaa tavanneensa "paikallisen", oli tämä sitten suomalainen tai kreikkalainen oikealta alkuperältään.)

Itse asialla koko aikana tutustuin lähinnä vain ulkomaalaisiin, jotka opiskelivat tai tekivät töitä kaupungissa. Tutustuin kiinalaisiin, espanjalaisiin, tsekkisiin, marokkolaisiin, tapasin monia amerikkalaisia ja joitakin brittejä, ystävystyin japanilaisen, saksalaisen ja australialaisen kanssa. Kerran tai pari tapasin toki monia aitoja pariisilaisiakin, mutta kuten kaikissa suurkaupungeissa, heihin yhteydenpito oli hyvin vaikeaa. Helppointa oli tutustua ranskalaisiin, jotka itse olivat juuri muuttaneet pääkaupunkiin "provinssista", sillä usein he tunsivat Pariisia huonommin kuin me ulkomaalaiset.

LEIPÄÄ JA SIRKUSHUVEJA: ARKEA SATUKAUPUNGISSA

Tein toki muutakin kuin opiskelin. Liityin ulkomaalaisilla tarkoitettuun näytelmäkerhoon, jonka tarkoituksena oli teatterin avulla parantaa ranskan kielen taitoamme. Esitimme lukuvuoden päätteeksi Jean Giraudoux'n näytelmän "Electre", joka on moderni muunnos Sofokleen teoksesta. Näytelmäkerho oli todellakin paras mahdollinen tapa oppia kieltä kokonaisvaltaisesti, sillä se sisälsi niin kehollista ilmaisua kuin ääntämisen hiomistakin. Kävin toki myös yleisönä oikeissa teattereissa ja elokuvissa, joita oli Pariisissa valtavat määrät, monta jo ihan kotiovelta.

Lisäksi oli hauskaa etsiä uusia kahviloita eri kaupunginosista tai vain kävellä ympäriinsä. Puistoista tuli keväällä ja kesällä elintärkeitä, koska vain niissä saattoi olla rauhassa ja hengittää. Pahinta olikin melu, saaste ja lika ja suurin onni maaseuturetket, joita saatoin tehdä ystäväperheen luo.

Pariisi opetti minulle omesta suomalaisuudestani paljon enemmän kuin aikaisemmat ulkomaanmatkani. Se oli ensimmäinen kerta, jolloin elin todella suuressa kaupungissa. Suomen väkiluku on pienempi kuin Pariisin. Kiusaannuin metrossa, inhosin alituista tungosta ja jonottamista. Kaipasin tilaa, puhtautta ja hiljaisuutta, kuten kaikki muutkin.

Arki jo joka puolelta samanaista: pitää ostaa ruokaa ja päästä paikasta toiseen mahdollisimman vaivattomasti. Kumpikin on missä tahansa Suomen kaupungissa ruuhka-aikaankin helpompaa kuin suurkaupungissa. Ympäristö on tärkeää, kun kaikki on uutta, mutta arkielämässä tärkeämmäksi nousee käytännöllisyys. Monesti ylitin Seinen sitä katsomatta ja mietin sen sijaan, ehtisinkö lähikauppaan ennen sen sulkemista.

JA KUITENKIN...

Nyt kadun jokaista hetkeä, jolloin en kiinnittänyt katsottani veden pintaan auringon laskeutessa tai laulanut joka askelella mielessäni: olen Pariisissa, asun täällä... Palasin Suomeen ja valmistuin. Etsin nyt työtä täältä, mutta en toki sulje pois mahdollisuutta palata, edes vain vähäksi aikaa.

Heta Muurinen
hetmuu@hotmail.com

ERÄS RAKKAUSTARINA - JA VUOSISADAN HÄÄT

Ruskolta Joulukuun 30 päivä 1908

Rakas Sandra. Kultani!

Aina Aleksandra Vainio o.s. Pakula (1875 - 1957) on yksi Pakulan koonatilan 16 lapsesta, joka avioitui ruskolaisen Johan (Janne) Nestor Vainion, Tuorin talon isännän kanssa. Heidän tarinansa on säilynyt kirjaimi, heidän häänsä on tallennettu kansatieteilijöiden tutkimukseen.

Niin olen nyt kynäni ja piirrän muutamain rivien viellä tältä vanhalla vuodella siis... Lämpäiset terveiset. Täältä Ruskolta, ja Anna Alkavalle vuodelle vuodelle jota taas aletaan astuskemaan ja jonka ajalla ehti taas monta muistosta telonaan täältä. Katovaisuuden maassa täälläkin on taas tapahtunut asioita jotka tulevat jällemaan ikäni muiston tältä vuodelta kuin saa

Pyydämme ystävällisesti läsnäolemaan Talollisenpojan Juko Vainion ja Tyttäremme Aina Aleksandran vihkääisissä Tuorstaina 9 p:nä Kesäkuuta 1904 klo 2 i.p. Pakulan tulla Pokolan kylässä Liedon pitäjää

Maria ja Otto Pakula

Kutsukortti on painettu tanakalle kellertävälle paperille, jossa on kullatut pykäläidat. Tällaisella kortilla kutsuttiin Sandran ja Jannen häihin kolmissensatas vierasta miltei setä vuotta sitten. Kaunis kutsukortti on edelleen tällä albumissani. - Ennen kuin häihin päästään, kuljetaan rakkauden tiellä pitkä taival.

KEITÄ HE OLIVAT?

Ruskolainen talollisen poika Juko - arkisemmin Janne - Vainio oli Tuorin talon tuleva isäntä, syntynyt 1874; Aina Aleksandra Pakula oli vuotta nuorempi ja Pakulan talon vanhin tytär, kutsumanimeltään Sandra. Miksi kerron heidän häistään? He ovat Tuorin sukuhaaran ensimmäiset, ja heidän hänsä kuvastavat senaikaisia tapoja parhaimmillaan, sillä niitä on kuvattu viisikymmentä vuotta myöhemmin Varsinais-Suomen Maakuntakirjassa 16 Helka Karin artikkelissa "Lietolaisista pidoista". - Tärkeä selkeä on myös se, että sain lukea rakastavaisten kirjeenvaihtoa, jota säilytetään Ruskon Tuorilla perhearkistossa.

SYDÄN KIRJEESSÄ

Kovin nuorena ei suvussamme ole ollut tapana avioitua; Janne ja Sandrakin olivat kolmissakymmenissä vihkipäällille polvistuessaan. He olivat tunteneet toisensa monta vuotta. Kihlausajasta tai kihlauksen pituudesta minulla ei ole tietoa. Ensimmäinen käsiini saamani kirje on Jannen kynästä heinäkuulta 1902.

Ystäväni Annamit!

Neiti Sandra. Nyt otan minä kynän käteeni ja piirrän Sinulle muutamain rivin, vaikka olenkin epä tietoinen siitä, josko voit siitä ollenkaan pitää, että kirjoitan Sinulle. Sitäkin on jo kertonut pitkä aika, koir näin Teidät, ja kun en saanut siihen ensimmäiseenkään (kirjeeseen) vastausta. - pidän paljon Sinusta ja olen sydämelläni kantanut toiveita saada kerran omakseni omistaa Sinut - ja se tulee riippuman siitä, millä mielellä Sinä olet, josko se voi olla ollenkaan mahdollista.

Kirjeen alku on kovin ristiriitainen. Saajaa neiditellään, teititellään ja sinutellaan. Kirjoittaja uskaltaa nimittää saajaa paitsi ystäväkseen, myös armaakseen, mikä edellyttää jo varsin lämmintä suhdetta. Kirjeen saajan tunteista täytyy kirjoittajan olla melko selvillä. Kuitenkin edellisestä tapaamisesta on kulunut pitkä aika, eikä Sandra ole Jannen ensimmäiseen kirjeeseenkään vastannut. Ehkäpä Sandra taktikoi - vetäytyminen syyttää ylijän tunteet yhä suurempaan paloon. Kirjeestä voidaan lukea, että juuri näin käy. Eikä vähä mitään: Janne tekee konkreettisen, perustavanalaatuisen ehdotuksen:

— siis olen aikomus tulla Liedon Kirkolle ensi sunnuntaina eli 20. päivä ja tulla sinne Teille asti, jos saan siihen luvan. Mutta jos on jotakin syytä siihen, ettei voi olla tyytyväinen tuloksi, niin lähetä tieto siitä kirjeessä minulle, etten turhan takia nostaisi mitään turhia kivoja tuloja takia. Kirjeen voit lähettää Lauanvantaies postis, niin se ehtii ajoissa perille.

Kirje päättyy kesäisen luonnon ihasteluun ja ilmojen ennusteluun. Kirjeen välissä on vielä ollut nelilehtinen apila, jonka Janne on löytänyt: —*minä lähetän sen sinne tulemaan etsimään ikävistä kumpukorvia itselleni.*

Mitä Liedon kirkonmäellä on tapahtunut tuona heinäkuuisena sunnuntaina, emme tiedä, mutta ilmeisesti Janne on saanut kutsun sunnuntai kylään Pekkolan Pakulaan, ja he ovat varmaan Jannen hevosella kōrōtelleet pitkin Härmeentietä. Pari on varmaan pantu merkille, mutta kohu ei ole ollut "turhaa", sillä pari on jatkanut seurusteluaan, ja kylässä on käyty puolin ja toisin. Puhelinta ei vielä tuolloin ole ollut. Myöhemmin Janne Vainio kyllä oli perustamassa Ruskon puhe-ilosuuskuuntaa.

TORILLA, ILTAMISSA JA REKIRETKILLÄ

Viestit kulkivat kirjeitse; posti kulki tuolloin yllättävän nopeasti. Myös nyrkkiposti oli käytössä. Kirjeissä kerrotaan, miten Janne käy Turun torilla myymässä halkoja ja heiniä. Pakulalaiset kävivät myös myymässä ainakin karjataloustuotteita - maitoa, voita ja juustoa - ja varmaan Sandra oli noina vuosina innokas torimyyjä, joten 18 kilometrin Turun-matka sujui äkkiä Jannen näkemistä odotellessa. Elleivät nuoret nähneet toisiaan, pantiin kirjellipäinen jonkun luotetun naapurin matkaan. Niin toimi nyrkkiposti viestien välittäjänä.

Kirjeet kertovat myös nuorten vapaa-ajan vietosta. Useimmilla paikkakunnilla oli nuorisoseura ja usein järjestettiin iltamia, rekiretkiä ym. Helmikuuisessa kirjeeseensä ilmeisesti vuodelta 1903 Sandra kertoo Jannelle:

Rakas Janne!

Parhaimmat terveiset sinulle ja samalla kiitoksia kirjeestä ja pyynnöstä sinne Ruskolle, olen niin tyyntunut sitä tuloa, etten tiennyt vielä turvaiseen postin kirjoittaja, meillä on näet niin moneen paikkaan menoa ja Pöytyälle me lipasinone oikein turmaan menmä. Siellä on kans iltona. — täällä piti rekiretkekin tehtävänä nyt Laskiaissunnuntaina, mutta tänään sain kuulla että se on siirretty toiseen pyhäpäivä. — minunkin oli aikomus tulla huomenna Turkuun, mutta jätän senkin, kun särkee sormeni, ettei tahdo millään saada kirjoitettua. Käy niin kipeätä, kun pitää kynästä kiinni. Sentähden ei oikein haluta missinkään mennäkään pyhäpäivä.

Mitä mitä mitä? Morsian ei suinpäin vastaa myönteisesti Jannen kutsuun tulla pyhäkylään Ruskolle, kun on niin "moneen paikkaan menoa", ettei kaikkialle oikein tahdo ehtiäkään. Pohjolan tytarhan vastaa Ilmariselle tämän taittua sammon, ettei hän vielä jouda miehelleen, kun on niin paljon kotona vielä tekemättä. Noudattaako Sandra kalevalaista taktiikkaa - vedattaa miestä? Toki voi sormikin olla niin kipeä, että se vetää mielen matalaksi ja haluttomaksi.

PAKULAN ILTAMAIKÄISET

Seuraelämä tuntuu vilkkaalta, eivätkä pitkät välimatkat hevosella tunnu mitään. Keitä ovat "me", jotka ovat luvanneet lähteä iltamiin Pöytyälle saakka? Nuoria on Pakulassa paljon, olihan Maria ja Otto Pakulalla kaikkiaan 16 lasta, joista tosin viisi oli kirjeen kirjoittamisen aikaan jo kuollut, jokainen aivan pikkulapsena. Rippikoulun käyneitä ja siis iltamalkäisiä olivat tuolloin Sandran lisäksi Juho (29), Alma (24) ja Anton (19). Kotiin saivat ilmeisesti jaada Jalo (12) ja Onni (9).

MUSTASUKKAISUUTTA?

Sandra ei kuitenkaan antaudu huvielämän pyörteisiin, vaan kirjoittaa Jannelle pysyvänsä kotona ja "toiset saavat mennä, jos halustaa". Pientä mustasukkaisuutta sentään on Sandran mieleessä, sillä hän pyytää Jannea tulemaan Pakulaan seuraavana sunnuntaina, "jos tuon iltonaan maltat jättää".

Jannen seuraava kirje on päivätty 16. maaliskuuta 1903. Siitä saa käsityksen, etteivät nuoret ole viikkoihin toisiaan nähneet. "Kuin keliit tulit niin huomoksi, ettei ole tainnut lähtöä, kun se silloin Laskiaissunnuntain jäi Mattilan ehdotuksesta. Ja oli siinä sekin syy, että oli niin tarvittoman silo, etten olisi varsan kans oikein uskaltanu tulla. — nytminä odottelen niitä häitä, kuin tulee tänne Mattilaan, ja olen siinä Toivossa, että tekis tulisitte. — varsinkin Sandraa odotan tulevaisiksi, että toisin taas pitkien aikojan takia saada tavata sinut, joka on minun suurin iloni ja hauskuuteni. Suo se onni minulle."

KATSOKAAT TAIVAAN LINTUJA...

Janne ilmaisee tunteitaan kirjeitse hyvin avoimesti ja kauriisti, Sandra tuntuu pidättyväisemmältä. Heraävä kevät tuo Jannen mieleen pesän rakentamisen oman valitun kanssa. Kirjeessä näkyy myös selvä uskonnollinen vakaumus.

"Nyt näyttää kevät tulevan nopeilla askeleilla — ja pian kuulua taas meidän lintujen sulosäveleitä ja nähdään kaksittain (niiden) olevan yhteisen pesän teon touhussa. Niin eikö meidänkin sori ottaa esimerkkiä näistä pienistä lintuisista ja ruveta kans siihen hommaan, että perustetaan yhteinen koti, koska ne (linnut) ovat asetetut meille esikuviksi muissakin? Niin kuin sanotaan katsokaat taivaan lintuja, ei he kykene eikä niitä, eivät myös kokoa riipeen - ja Teidän Taivaallinen Isän ruokki heidän. Ettekö te paljon enempi ole kuin he?"

Kuka nainen voisi tällaista kutsua vastustaa? Eikä Sandra vastustelekaan. Huomion arvoinen on myös kirjeen loppu: — Jätän itseni Herran Haltuun ja Huomaan ja menen Levolle, nautakseni aamulla jälleen raitisna glās. — Ole minulta Sydämellisesti ja Rakkaasti Tervehditty Rakkaani ja jää hyvästi ensi näkemään asti. Sitä toivoo Rakastajas Jehan Nestor Vainio Ruskolta."

KUKA IHMEEN MATTILA?

Kirjeissä kulkee usein mukana (Matti) Mattila, joka on Jannen kaveri ja jonka kanssa hän usein tulee myös Liedoon. Mattila kuljettaa myös viestejä rakastavaisten välillä, mutta toisinaan hän tuntuu oikkuilevan ja määrällävän Janneakin, niin että tämä ei tule Liedoon lähteneeksi. Mattilan temperamentti tulee esiin tarinassa, jonka mukaan hän Jannen kanssa Turussa käydessään osti itselleen yhtäkkiä hevosen. Kotiin Ruskolle ei hevonen koskaan tullut, sillä matkalla Mattila jo myi sen erääseen tienvarren taloon hyvällä voitolla ja kehuskeli: - Näin meillä Ruskolla kauppaa tehdään.

Kesältä 1903 ei kirjeitä ole säilynyt, mutta kesällä liikkuminen on paljon helpompaa kuin talvella, joten ehkä kirjeitä ei ole tarvittu.

KOLMIODRAAMA

Tuorilla on Tauno Vainion - Sandran ja Jannen pojan (s. 1911) - mukaan ollut Jannelle osoitettuja rakkauskirjeitä, joiden allekirjoituksena onkin - mikä yllätys - Alma. Tauno Vainio tiesi, että kyseessä on ilman muuta ollut Sandran kolme vuotta nuorempi sisar Alma, josta tuli Liedon Tootulan kylään Otto Postin emäntä ja Lauri Postin äiti. - Pakulan kaksi sisarta siis olivat ihastuneet samaan Tuorin Janneen!

Entäpä Janne? Sirkka Vainio - Tauno Vainion puoliso - kertoi kirjeistä lukeneensa, että Alma pyyteli Jannea sanomaan suoraan, pitääkö tämä Almasta vai ei. Jannen on ilmeisesti ollut vaikea sanoa asiaa suoraan, mutta voi vain kuvitella, millainen tunnelma on ollut Pakulassa Jannen vieraillessa, kun kahden tyttären sydän on pamppaillut ja kahdet posket hehkuneet. - Pitäkö Alma toivoa yllä viimeiseen saakka, sillä hän meni naimisiin vasta vuoden 1907 paikkeilla?

Joulukortin mukana sain Tuorilla hauraan, kellastuneen paperin. Alma Pakulan kirje Janne Vainiolle oli löytynyt. Kirje on päivätty Liedossa joulukuun 27. päivänä 1900. Yli sata vuotta kädessäni oleva kirje on säilyttänyt viestin kahden nuoren ihmisen tunteista toisiaan kohtaan. Alma on kirjoittanut Jannelle neljä vuotta aikaisemmin, kuin Janne meni naimisiin Alman vanhemman sisaren Aleksandran kanssa. Tekstin sävystä päätellen kirjeenvaihto on jatkunut jo jonkin aikaa.

Kohteliaitten alkutervehdysten jälkeen Alma kirjoittaa: Rakas Ystäväni! - Olen saattanut sinulle paljon surua tällä viilnepitämättömyydelläni. Mutta jos rakkautesi on saaneen minut niin voit kaikki antaa anteeksi. Jos se on Herran tahto että meidän pitää yhdessä tämän maailman läpi vaeltamaan niin ei minä voi sitä vastaan olla. Kuitenkin olen itsestäni heikko näin korkeaan kutsuunukseen hen. avioliittoon. Suokoon siis kaikkein valtiain neuvot velvollisuuttani täyttämään.

Jos Alma Pakula on muissa kirjeissä Sirkka Vainion muistaman mukaan pyydellyt Jannea kertomaan suoraan, pitääkö tämä Almasta vai ei, mutta tätä kirjettä voisi tulkita aivan päinvastaisella tavalla. Janne on varmaan kosinut, ja Alma on ottanut pitkän miettimisajan, koska sanoo saattaneensa Rakkaalle Ystävälleen paljon surua välinpitämättömyydellään. Vaikka olisi Herran tahto, että Janne ja Alma vaeltaisivat "yhdessä tämän maailman läpi", Alma tuntee kuitenkin olevansa heikko näin korkeaan kutsuunukseen kuin avioliittoon, mutta pyytää kuitenkin kaikkivaltailta voimia täyttääkseen tämän velvollisuutensa.

Ei oikein vaikuta siltä, että Alma olisi suinpäin naimisiin menossa, sillä onnen yrittäjänsä sijasta hän puhuu velvollisuudesta. Ei kai vain Janne tässä kirjeessä saa rukkasia? Lopputervehdys on kuitenkin lämmin: *Ole sydämöllisesti tervehditty ja jää hyvästi Annaani! Ommellista Uutta vuotta toivoo ystävätyttöllä Alma Pakula*

HISTORIALLINEN VUOSI 1904

Palataanpa Alman vanhemman sisaren Sandran ja Jannen tarinaan. Seuraava säilynyt kirje on lähetetty Ruskolta 30. joulukuuta 1903. Janne toivottaa rakkaalle Sandra-kullalleen onnea alkavalle uudelle vuodelle, "jota taas aletaan astuskelemaan ja jonka ajalla ehtii taas monta neuvotusta tulemaan täällä kutsuväisyyden muassa." Oikeassa Janne onkin. Japanin ja Venäjän välille syttyy sota, jonka Venäjä häviää vuotta myöhemmin. Helsingin yliopiston 80 opiskelijaa erotetaan puoleksi vuodeksi yliopistosta kutsunnoista poisjäännin johdosta, ja Eugen Schauman ampuu kenraalikuvernööri Bobrikovin, kun Sandran ja Jannen häistä on kulunut viikko.

Jannen uudenvuoden aatonaaton kuulumiset koskevat lähiympäristön tapahtumia. Joulun välipyhinä on naapuritalo Arola palanut, ja Janne on ollut mukana sammustustyössä. Hänen mieleensä tulee toinenkin, helluntaina sattunut tulipalo, jonka sammuttamiseen hän ei ehtinyt mukaan, koska oli viettänyt hauskoja hetkiä Liedossa Sandran luona. Uudesta Aurasta hän on huomannut ylikulmalaisten järjestäneen hauskat illamat, joissa oli ollut myös huviposti: "- olisi hauska, jos nimikin saattaisin saamaan kortin, vaikka ei sieltä illosta." Olisikohan Sandra laiskempi kirjoittamaan kuin sulhanen?

Turussakin Janne on jo ehtinyt joulunpyhien jälkeen käydä heinää myymässä: "- olin kaikkein viimeiseksi torilla eikä meinannut saada eroa mutta viimein sain sentään ja vielä puoli penniä enemmän." Iltaisin on ollut "pyhämäistä" ja nuoriaikin kylässä, ja kirjoitusiltanakin Janne lähtee talonväen kanssa vieraisille. Seuraavana kesänä pidettävistä häistä ei tässä kirjeessä mainita sanaakaan, mutta varmaan niistä on jo päätetty, vieväthän valmistelutkin aikansa.

Maaliskuisessa kirjeessä Rakkaalle Sandra-kullalle kerrotaan illamat, huutokauppareissut ja tukinuitot. Tiet ovat taas Turun torilla menneet ristiin, Sandra on myynyt tuotteensa jo aamulla ja turhaan Jannea odoteltuaan lähtenyt kotiin. Janne puolustelee: "- eikä huomannut, että olisin telefonin kysymys ihonvotiilasta. Sen teen ensi lauantaina, jos joudun kaupunkoihin." Ihonvotiilassahan poikettiin usein kaupunkimatkoilla, ja puhelinta käytettiin jo sujuvasti, vaikka sitä ei maaseudulla vielä ollutkaan.

ENSIN TUPA, TAKKA JA HERNEMAA

Varsinainen kirjeen uutinen on, että seuraavana sunnuntaina, 20.3., pari kuulutettaisiin, "vaikka Häitä tästä Kesäkuulakin pidettäisiin - kicin on pidettävä ollut -". Marianpäivänä ja pääsiäisenä tavataan ja Turussa käydään aivan yhtenäin. Janne ajattelee jo kevätkielvoja ja pyytää morsiameltaan: "- jos sinä ottaisit Liedon siitä, josko teillä olisi suomalaisia papuja jli onan tarpeen. Olisin tarvinnut kylvää varten noin 30 tai 40 litraa, sillä ei ole kotonaan muuta kuin ulkomaalaisia eikä ne kestäneet viime vuonnakaan hyvin." Jannen mielikuvissa Sandra on jo mukana, kun karja lasketaan laitumelle: "- se kyllä olisi ollut tarpeen että olisi saatu kesäkuun aluksi kirstoon, että olisi voinut jo siksi tulla kicin karja laitumelle lasketaan."

Taloudellisiakin asioita järjestellään: "Pääsiäisten *vähinä pyhänä* olisi määrä tehdä kirjoja niiden *ehtojen päälle millä* pitäisi *Talo saada*. — olisi vielä *kriittävää, vaan jljy lampussa* fiirasi, siis *täytyy lopettaa ja toisten lisätä* — Jää hyvästi Rakkaasti, ja sano Terveisiä toisille myöskin."

On vahinko, että Sandran kirjeet eivät ole säilyneet, vaikka hän on kyllä Jannen kirjeisiin vastannut - mutta rakastunut haluaisi kuulla viestejä armaaltaan mahdollisimman usein.

SE SILKKI JA SE KULTAKELLO

Viimeinen käytössäni oleva kirje on huhtikuulta 1904. Nyt tehdään treffit Hääväläisen kartanoille vapunpäivän aattona, sillä nyt mennään "katsomaan silkkiiä" eli ilmeisesti kihlajaislahjoja ostamaan. Ellei sormuksia vielä ollut ostettu, kaupat ja kaiverukset tehtiin tällä kaupunkimatalla, ja lisäksi Sandra sai kullakellon vitjoineen, joka hänellä näkyy jossain valokuvissakin.

HÄITTEEN VALMISTELU

Sandran ja Jannen häitten komeudesta saa käsityksen jo silmäillessään kutsukorttia. Ihmetystä herättää, että häät ovat kesellä viikkoa, "Tuorstauna 9 p:nä Kesäpöytä". Helka Kari kertoo lietolaisia pitoja käsittelevässä tutkimuksessaan, että isot häät kestivät 2 - 3 päivää, jopa viikon, ja vieraita kutsuttiin 150 - 400. Kun Pakulassa pidot perimätiedon mukaan aina järjestettiin komeat, lienee häitä juhlittu vielä viikonloppunakin.

TEURASTUS

Valmistelut alkoivat hyvissä ajoin. Oli teurastettu sika ja vasikka ja pantu sahinteko aikuun. Kokki apulaisineen tuli taloon ainakin viikkoa ennen pitoja. Hän on saattanut olla Raukkalan kylästä kotoisin oleva Hilda Kallio (s. 1881) eli Kaljon Hiltu, joka vielä minun lapsuudessani tunnettiin tarmokkaana ja taitavana organisaattorina ja ruoanlaittajana. Sileen, makkaroitin, lihapullien, paistin, sallattien ja kaakujen teon tuoksinnassa Hiltu saattoi sanoa jollekin maistelemaan yrittävälle: "Annas olla sen kräämin kronkkimat taik mää verän ton koolin ottaas."

Ennen kuin kokki pääsi varsinaisiin pitoleipomuksiin, hän joutui tekemään vastalahjoja eli "lämpymäisiä" niille, jotka hääkutsun saatuaan toivat pitotaloon ruoanaineksia, kuten maitoa, munia ym. Siihen saattoi kuluu paljonkin aikaa.

NELJÄÄ SORTTIA JA KRANSSI

Ruokaleipien lisäksi leivottiin kranssit, korput, kaakut ja neljää sorttia pikkuleipää, joita piti olla vietäväksi myös "kotimiehille". Kyläkakkuknytyä varten häävieras oli jo kotoa varannut mukaansa ison nenällinän, johon viemiset kiedottiin. Lietolainen sanonta on tästäkin: ens mää niistä nenäni ja sit mää ruppeen tekemään knyytiä.

1900-luvun alussa oli Liedossa ainakin pitokäytössä posliinilautaset, joita aterian aikana tarvittiin jopa kuudet vierasta kohti, samoin olivat käytössä veitset ja haarukat. Harvassa talossa näitä oli tarpeeksi, ja silloin lainattiin naapurista. Lautasten, lasien ja veittiloorien lisäksi lainattiin pöytiä, istuimia sekä petivaatteita kaukaisempien vieraitten yöpymistä varten.

Hääjuomina oli maidon ja piiman lisäksi sahti, jonka piti olla "vahtopaista". Pekulan sahtikaukalon antoi äitini Sirkka-Liisa Saarinen Vanhalinnan museoon, jossa Ester Vanhalinna sitä esitteli Yliskulman maatalousnaisille "Vanhalinnan vanhana sahtikaukalona".

MITÄ ON ONNITTELUKLASSISSA?

Usein tarjottiin vihkimisen jälkeen "onnitteluklassina" marjamehun sijasta myös viiniä, jota ostettiin Turusta, mieluummin "poikain puarista", josta saatiin myös parhaanlaatuista neljän markan rommia häävieraitten totiin, jota miesvieraat heti vihkimisen jälkeen alkoivat laatia. Eraan lukukinkereitä pitävän rovastin aikana oli Pakulaan ostettu isot jalalliset lasit rovastin punssia varten. Rovasti vaikutti pitäjässä 1800-luvulla ja määräsi punssin tehtäväksi niin, että ensin lasiin kaadettiin rommia kahden sormen leveyttä vaille reunaa, sitten kuumaa vettä, ja sitä mukaa kun nesteen pinta lasissa aleni, vajuus korvattiin rommilla. - Näitä lasseja käytettiin pikkutyttönä ollessani kukkamaljakkoina, niin komeita ne olivat.

HÄÄSEREMONIAT

KRUUNU JA LÖJJA

Häitten kaunein on tietysti morsian. Vielä 1888 Vanhalinnan Ida-tyttärellä oli musta silkkinen vihkiklänninki, mutta Pakulan Sandralla oli 1904 jo valkoinen. Päässä oli valkoinen huntu eli löjja, ja itse kasvatetusta mirtistä, kultatangasta ja tekokukista tehtiin kruunu. Häitten toisena päivänä Sandralla oli värillinen puku, ja ilmeisesti eri puku jokaisena häpäivänä.

Morsiamen pukemista auttoi kaase, joka oli joku lähisukulainen tai ehkä Liedossa silloin toiminut näppärsorminen kansakoulunopettaja Aino Knuutila.

PORILAISTEN MARSSI PLÄIKYI

Häitten tärkeimpiä henkilöitä olivat pelimannit. Sandran ja Jannen häitten soittajia oli ainakin Akusti Vanhalinna viuluineen, mahdollisesti koko lietolainen ns. torviseitsikko, johon kuuluivat ainakin isäntä Oskari Viikka ja kauppias Oskari Teijula. Pakulan naapurin emäntä Maria Mäkilä (s. 1867) on kertonut juuri näistä häistä 1950-luvulla ja on sanonut muistavansa kuin eilisen päivän, kuinka Pakulan Sandran sulhanen Janne Vainio Ruskon Tuorilta tuli puolen päivän aikaan hääsaattueessa kotoaan Liedon Pekkolaan. Hevosia oli toistakymmentä, "ja siin oli aika pläikinä, kun ne tuli". Soittajat olivat asettuneet "kahren puolen tiätä", Akusti Vanhalinnan viuluineen soittokunnan etunenässä. "Kyl pläikkys ko hevoset juaksi", toistaa kertoja, "oli juur niinko sota olls ollu ko ruskolaiset tuli." Tulomusiikkina oli usein Porilaisten marssi, jota soitetaan muuten Kiven Nummsuutarienkin morsiusparille, sekä kumma kyllä - 30-vuotisen sodan marssi!

SALISSA RYIJYN PÄÄLLÄ

Sandran ja Jannen vihkiminen on ilmeisesti tapahtunut Pakulan salissa, jossa morsiuspari on seissyt ryijyn päällä vihkimisen ajan. Luultavasti seremoniaan ovat kuuluneet myös morsiuustyöt ja -pojat, joita Liedossa kutsuttiin tellanpitäjiksi tai kukkastytöiksi ja -pojiksi. Heitä saattoi olla kuusi tai kahdeksankin peria. Parit valittiin niin, että jokainen morsiustyttö sommitteli kukkaspuketin poikien näkemättä. Poika pääsi sen pariksi, jonka puketin hän oli pöydältä nostanut.

Tellanpitäjien alkuperäinen tehtävä on ollut, että neljä heistä - kaksi tyttöä, kaksi poikaa - kohotti määrätystä viikkiseremonian vaiheessa morsiusparin ylle suuren, värikkään silkköillän. 1900-luvun alussa tapa on harvinaistunut, enkä tiedä, tehtiinkö näin Pakulan häissä. Joka tapauksessa tellanpitäjät marssivat saliin morsiusparin jäljessä, seisovat vihkimisen ajan parin takana, ja he myös ensimmäisinä onnittelevat morsiusparia.

Onnittelevän jälkeen juotiin kahvia, ja vähän ajan kuluttua pelimannit soittivat häävään ruualle. Naapuritalon emännän Maria Mäkilän (s. 1867) mukaan pidossa oli vuodesta 1902 - jolloin hän tuli Lietoon - aina seisova pöytä, jonka ääreen ruokarukouksen ja pienen kruusailun jälkeen syntyi jo turgosta, niin "et puurot kynnärpäis sohittiin".

Syöminen saattoi kestää neljäkin tuntia, niin että nuoret tahtoivat jo kyllästyä, kun tanssimaan ei tahtonut päästä

lainkaan. Tarjoilijoiden aika taas ei tullut pitkäksi, kun he täydensivät tarjoilupöytää ja keräsivät käytettyjä astioita tiskiä pihalta milloin minkäkin puskan juurelta. - Aterian päätyttyä veisattiin ruokavirsi.

SINAPPIA VAI FERUNOITA?

Pidoissa saattoi olla myös uusia, vieraita ruokalajeja. Kerrotaan eräästä pököläläisestä nuorestamiehestä, että hän - nähdessään pitopöydässä sinappia - arvelli sen olevan jotain erittäin hyvää, kun sitä niin pienessä astiassakin tarjottiin. Hän otti sitä lautaselleen aino annoksen, mutta herkuu vetikin suun väärään ja vedet silmiin. - Kulinarismin erikoisuudet eivät aina pitovierasta kiinnostaneet. Lähipitäjälaiset ovat katsoneet illetoisia pitoja ns. naapurihuumorin valossa: - Noita minä syän, sillä noista minä tykkään, sanoi Laron poika ko peruni pitopöytän tuutti.

Ruoen jälkeen oli vielä kahvi, jonka kanssa tarjottiin kirjavia hääkaramelleja. Kahvia tarjottiin iltapäivän ja illan kuluessa useita kertoja, ja se vaati tarjoilijoilta käsi-voimia, kun he kiersivät suurine kahvileipätarjottimiehin vieraitten keskellä.

POHJAT PUHKI

Vasta iltamyöhällä alkoi tanssi. Vielä omassa nuoruudessaani 1950- ja 1960-luvulla tanssimaan päästiin vasta, kun pappi oli poistunut. Sandran ja Jannen häistä olen kuullut naapurissa asuvan puuseppän Ville Leppäkiven tyttäreltä Alma Kuusenmaalta (1889 - 1978), että Pakulan iso tupa oli tanssilattiana. Aluksi soitettiin nuoremparain valssi ja sitten alettiin mennä purpuria. Silloin "kiärrettii ja käteltii ja löyhytettiin nii et hameenhännät lensi". Purpuri saattoi kestää tuntikausia, ja kyllä liikunta häsäaterian jälkeen olikin paikallaan. Poloneesin jälkeen mentiin ankeesia ja kaloppia, purpurin oittaa ja masurkkua, kunnes päädyttiin purpurin marssiin. Monivaiheisen purpurin lisäksi tanssittiin polkkaa, valssia ja tuskapolkkaa aina aamupuolelle yöstä. Alma Kuusamaa kertoiikin minulle 1960-luvulla, että kun hän nuorena oli innokas tanssija, hänen uusista nahkakengistään kuuluivat pohjat puhki Pakulan Sandran häissä.

Omasta pitäjistä tulleet häittenkattojat eli kuokkavieraat saivat jäädä häätalon tienoilta, vieraammat ajettiin pois. Kuokkavieraat huusivat pihalla: -Morsseen ulos! Morsian ja sulhanen näyttäytyivät, ja tellanpitäjät tavallisesti seurasivat heitä.

Aamuyön tunteiksi kaukaisemmat vieraat vetäytyivät nukkumaan; sijoja oli varmaan petattu luhteihin ja aittoihin, ehkäpä navetanparveillekin heinien päälle. Naapurit tietysti menivät kotiinsa.

Toisen hääpäivän aamuna tarjoilijat kantoivat vieraille lämmintä vettä peseytymistä varten, ja hevoset syötettiin. Vieraat joivat kahvia ja seurustelivat - syödäkseen hääaterian jälkeen jo puoliiltapäivän. Sitten taas tanssittiin ja juotiin kahvia. Kyläkakuknuytipinoja oli kerätty kaappien ja pöytien nurkille, ja niitä täydennettiin, että kotimiehet varmasti saisivat joka laji. Äitini Sirkka Saarinen (o.s. Pakula) muisti, että hänen lapsuudessaan kotona oli iso nenäliina, sivullistaan noin neljäkymmenen sentin pituinen, jonka kulmassa oli nimikirjaimet ja joka oli varattu nimenomaan kyläkakuknuytin tekoa varten. Se otettiin mukaan mm. Mikolan isännän hautajaisiin 1920-luvun lopulla.

PEILIPIRONKI JA PÄÄSTÄVEDETTÄVÄ

Häälahjoja ei tuolloin ollut tapana antaa, mutta tärkeitä olivat myötäjaiset. Morsian tietysti oli apuvoimiehin valmistanut liinavaatteita ja muita tekstiilejä jopa vuosikausia.

Vanhemmat antoivat lapselleen kotieläimiä ja huonekaluja. Pakulan lapsille teetettiin ilmeisesti kaikille samanlaiset huonekalut. Tekijänä on jälleen ollut Pakulan lähinaapuri puuseppä Ville Leppäkivi, joka luultavasti on tehnyt myös työretet Histan torppareille. Ruskon Tuorilla tiedetään vielä tänä päivänä, että Sandran mukanaan tuomat kalut ovat Leppäkiven Villen tekemiä. Niitä olivat peilipiironki, kirjoituspöytä, vaatekaappi, morsiusarkku sekä päästävedettävä, sorvattuunuppinen sänky. Pakulan vintissä on yhä mahtava vaatekaappi, tehty Juhoa varten, mutta Alman vaatekaappi tuhoutui Postin talon palossa. Sandralla oli myös kaksipuolinen ryijy ja rekiwaate, jossa oli kuvattuna hirvi. Luultavasti myötäjaisiin kuuluivat myös lampaannahkavällyt.

HÄÄTAATI -

Perimätieto kertoo myös siitä, miten häätäati eli hääkulkue lähti Pökölöstä Ruskolle. Ensimmäisellä hevosella malkasivat soittajat, tietenkin soittaen; toisella hevosella tuli nuori pari ja sen jälkeen jo lueteltua myötäjaisitavaraa monta hevoskuormaa. Tiedossa ei ole, jatkettiin ko häitä vielä Ruskon Tuorillakin. Komeasti ainakin Janne vei Aleksandransa uuteen kotiin.

- JA ARKI

Jannen ja Sandran elämä sujui hyvin. Tuorin Janne eli Johan Vainio oli yhteiskunnallinen vaikuttaja, mm. meijerin ja puhelinosuuskunnan perustaja, innokas nuorisoseuran ja maamiesseuran kannattaja. Hän toimi myös kylänvanhimpana, joka vastaa nykyistä kunnansihteerin virkaa, ja Tuorin talo oli Ruskon kuntakokousten pitopaikkana. Janne sai aikanaan Kunnallislaiton kultaisen ansiomerkin nauhojen kera.

Temperamenttiansa Sandra ja Janne olivat hyvin erilaiset. Vaikka Janne Vainio sai yhteiskunnallisissa asioissa tavattoman paljon aikaa, hänellä oli yksi vika: alituinen myöhästely joka paikasta. Niinpä ruskolaiset leikkillisesti totesivatkin, ettei Tuorin isäntä ikinä ehtinyt kirkkoon synnintunnustukseksi, myöhästyi pä hän oman isänsä hautajaisista. Sandra taas oli kuin tuli ja leimaus, kun toimiinsa ryhtyi. Sandra ilmeisesti myös puhui asiat suoraan. "Meidän mamma kohisi ain", lienee isännän arvio emännästään.

Janne Vainio oli myös kitti ja hellämielinen. Hän auttoi tarvitsevia mielellään. Sandra taas oli tullut pakulalaisten nuorkaan sukuun ja oli näissä asioissa jämämpi. Kerrankin, kun Sandra oli suhtautunut pyytäjään ynseästi, Janne isäntä oli ottanut raamatun ja lukenut sieltä: "Sinun pitää kaikille antaman." Pyhään sanaan ei emännällikkään ollut vastaan sanomista, mutta Janne-isäntä tunsikin raamattunsa hyvin, paremmin kuin huonot papit, sanottiin.

Janne ja Sandra saivat kaksi poikaa: Taunon (s. 1911) ja Olavin (1913 - 1937). Olavin kuolema nuorena oli tavaton järkytys, mutta Sandra ja Janne saivat elää pitkän yhteisen elämän: Aina Alexandra Vainio kuoli 1957 ja hänen puolisonsa Johan Nestor Vainio 1961. Niin oli kulkenut heidän elämänsä rauhallisesti puolipäivän korkeudelle ylös ja kallistunut rauhaisesti alas illan lepoon monen tuhannen, kultaisen auringon kiertoessa.

TARINA JATKUU

Ruskon sukuhaara kukoistaa. Tauno Vainiolla ja hänen puolisoillaan Sirkka Vainiolla (s. 1939, o.s. Kettinen) on kaksi poikaa ja kaksi tyttäreltä. Leena-tytär on antanut esi-koistyttyä nimen Aleksandra (s. 1998), joten nimi kulkee suvussa edelleen, mutta tätä Aleksandraa ei saa kutsua Sandraksi, kuten hänen esiäitidän, vaan aina koko

nimellä. Aika näyttää, millaisia häitä Aleksandra Heittula joskus viettää.

Seuraavasta Syyrin Sanomien numerosta saamme lukea lisää suvun kirjeenvaihtoa, nimittäin Tauno Vainion ja hänen vanhempiensa -Sandra ja Janne Vainion - sodanalkaisia viestejä rintaman ja kodin välillä.

Marja-Riitta Perttula

TAUNO VAINIO - IN MEMORIAM

Helmikuksena sunnuntaina saapui suruviesti: Tauno Eero Johannes Vainio, sotiemme veteraani, siirtyi ajasta ikuisuuteen 89-vuotiaana. Sukuseura kunnioittaa pitkää elämäntyötä.

TUORI-NIMESTÄ

Tuori tulee skandinaavisesta miehennimestä Thore tai Thord, josta on talo- ja sukunimistöömme saatu mm. Tuori ja Tuorila. Molemmat nimet ovat läntisiä ja esiintyvät suurin piirtein samoilla alueilla Varsinais-Suomesta Pohjanlahden perukkaan kuitenkin niin, että Tuorin väita-alueita ovat Satakunta ja Kyrönmaa.

Paimiossa mainitaan 1473 peder Tore, Somerolla 1506 Thord, joka on ilmeisesti ollut isäntänä Tuorin talossa (1539). Tuori on ollut talo mm. Nousiaisissa 1540. Siatehdon ksutta on syntynyt Tuoria, joka on lähinnä varsinaissuomalainen nimi - Pilkköössä on Tuoria-niminen tila.

Tuori-nimen tiedot ovat Suomalaisesta nimikirjasta (Otava 1984). Olisi luultu, että Tuori tulee maan laetua tarkoittavasta sanasta tuore, mutta kielihistoriallisesti se ei palautune Hoppuiseen muotoon, vaan k-loppuiseen toerek-asuun.

PAKULA-NIMESTÄ JA TILAN VARHAISVAIHEISTA

Liedon Pökkolan Pakulasta on kotolain Matti (s.1620), sukumme kantaisä, joka Syyrin tyttären Fredrikan kanssa avioiduttuaan otti sukunimekseen Syyri, Pakula-nimestä ja tilan varhaisvaiheista on syytä kertoa muutamilla sanalla.

Pakulan tila sijaitsee Liedon Pökkolan kylässä, josta varhaisin kirjallinen tieto on vuodelta 1418. Tällöin Pökkolan Helkki toimi lautamiehenä. Esa Hiltusen Liedon kylän iästä tekemän gradun mukaan Pökkolan kylä on ollut olemassa jo 1300-luvulla.

Pökkolan kylän varhaisia tiloja ovat olleet Puska, Uotila, Pakula ja kaksi nimeä tuntematonta tilaa. Pakulan vuotuinen kytväala oli vuoden 1540 vaiheilla 7,5 panna, ja sen isäntänä oli Sipi Markkusenpoika. Talon omistajasuku näyttää vaihtuneen usein 1500-luvulla, ja 1600-luvulla se tuli verokivyyttömäksi ja joutui kruunulle. Kruununkuontoisena talo pysyi koko Ruotsinvalian ajan. Vuonna 1737 talon viljeijäksi tuli Jaakko Matinpöika, jonka suvun hallinnassa talo on pysynyt nykyaikaan asti. Sukutalokunnakirja Pakulalle myönnettiin vuonna 1950. - Pakulan nykyinen isäntä on Matti Juhani Saarinen (s.1949), emäntänä on Aila Saarinen. Kylän ja tilan varhaisvaiheita koskevat tiedot ovat Liedon historiasta (I osa, Turku 1988).

Pakulan lisäksi samakantaisia nimiä ovat Liedossa sijaitseva Pakurta (kylän nimi) ja Paimion Vistalla sijaitseva Pakurta (tilan nimi). Jo vuodelta 1410 on asiakirjoissa maininta Heyki ja Pakula. Pakuri ja pakula tarkoittavat koirunikäpää, pähkaa tai taukaa. Käpää tarvittiin tulenteossa (pikövi, tulusrauta ja tauka) ja sen saanti oli siis elintärkeää. Pakula-nimen selvittämisen kannalta tärkeää on, että sana tarkoittaa myös maankohoumaa, ikään kuin maisemassa olevaa pähkaa. Pakulan talo onkin rakennettu maastosta kohoavalle kallionnyppylälle. Nykyinen rakennus on yli sata vuotta vanha ja rakennettu isäntänä Juho Pakulan (s. 1873) ollessa pakupoika, luultavasti 1880-luvulla, samalle tontille, samalle kalliole. Paimion Vistalla oleva Pakurian tila sijaitsee myös korkealla mäellä. Pakulan nimi on siis saatu rakennuspaikan, ei asukkaankin mukaan, niin kuin Tuori.

Marja-Riitta Perttula

PIENEN-PIENET REET

Mutta mitä kummaa tekevät joulukortissa "ne reet"? Kuinka paljon rekiä talossa oikein tarvitaan, kun kortti mainitsee, että "Täällä on niitä 5 paria tehty"? Seppäkkään ei suomenkielisille tunnu Espoosta löytyvän, kun ammattimies on haettava Varsinais-Suomesta asti.

Lamppu syttyi, kun luin viime vuoden Syyrin Sanomista Frans Ihamuotilan kirjettä Veikko Ihamuotilalle vuodelta 1943: "Sinne tullessamme oli tilalla paljon torppareita, mutta niiden työteho oli varsin heikko. -- Hevospalvelutyönsä he tekivät voimiaan säästeillen pienen-pienillä reillä. Veljekset hankkivat Turun puolesta kaksinkertaisen kuorman vetäviä parirekiä kartanon omille miehille."

Matilda Ihamuotilan veli Otto Pakula siis oli reenhankinnan välimies, ellei sitten itse poikineen niitä tehnyt. Mikäli Pakulan isäntä oli vain välittäjä, rekiä tekijäksi olisi varsin hyvin sopinut Leppäkiven Ville, puuseppä, joka asui perheineen Pakulan taloa vastapäätä. Ville Leppäkivi teki kaikille Pakulan tuolloisille naimaikäisille lapsille myötäjäisiksi huonekalut, joiden laadusta voi tarkemmin lukea artikkelista "Eräs rakkaustarina ja vuosisadan häät". - Sepästä, joka reet raudoitti, ei minulla ole tietoa.

Joka tapauksessa turboreet ovat Histalle saapuneet, sillä Frans Ihamuotila kertoo Veikko Ihamuotilalle lähettämässään kirjeessä, etteivät torpparit niitä käyttöönsä huolineet. Torppareita alettiin sanoa irti ja tilalle otettiin lisää muonamiehiä ja ostettiin hevosia. - Niin kovaa oli kieltäistelu, että Frans Ihamuotila kertoo ostaneensa pistoolin turvakseen. Ajat olivat levottomat. Syksyllä oli ollut suurlakko, punakaarteja perustettiin, saatiin yleinen äänioikeus, mutta taustalla kuitenkin suurin ongelma: tilattoman väestön asema.

EVA GRAFOLOGINA

Vielä on jäljellä yksi kysymys: kuka kirjoitti Histan joulutervehdykset? Kuka hoiti sukulaisuussuhteita ja kenen vastuulla oli maatalouden työkalujen hankinta? Vanha kortti teki vielä yhden matkan: Eva Ihamuotilalle Turun Puutarhakadulle. Grafologi-Eva ryhtyi töihin, ja 95-vuotias joulutervehdys palasi Lietoon mukanaan tieto: "Kortin kirjoitus on isäni käsialaa." Kirjoittaja oli siis Frans Ihamuotila, Eva ja Mikko Ihamuotilan isä. Hänhan oli käynyt Tuorlan maatalousoppilaitoksen, ja töitten suunnittelu luontui häneltä parhaiten.

VANHA HYVÄ AIKA?

Vuoden 1905 joulunpyhien vietosta emme tiedä. Ei ole enää elossa ketään, joka muistaisi, tapasivatko perheet toisensa. Joulukortin uudenvuodentoivotuksessa oli sana onnellista alleiviivattu. Onnea ei tuohon aikaan voinut liikaa toivottaa, sillä kohtalo oli kova sekä Ihamuotilan että Pakulan perheessä.

Pakulan pojista kaksi - Onni ja Jalo - kuolivat kurkkumätään kaksi vuotta myöhemmin. Opintielle pannun Jalon kuolema oli erityisen murheellinen, sillä hän oli hyvin lahjakas lyseolainen, josta luokkatoveri, professori Einar W. Juva aikanaan kertoi Paula Muuriselle, että Jalo oli paljon heitä muita edellä ja piti esitelmiä, joita luokkatoverit kuuntelivat silmät hämmästyksestä pyöreinä.

Lokakuussa 1911 kuoli Artturi Ihamuotila aivokasvaimleikkaukseen vain 38-vuotiaana jättäen jälkeensä puolisonsa Hildan ja pienen Veikko-poikansa. Lupaava yliopistoura katkesi alkuunsa. Artturin jälkeen parin vuoden sisällä siirtyivät myös Otto ja Maria Pakula rajan tuolle puolen.

Joulun alla 1905 1900-luku oli vasta alullaan ja oli tuova mukanaan rajumman muutoksen, kuin oli tapahtunut koko edellisen vuosituhannen aikana. Yhden postikortin valossa muuan joulu saattaa tuntua hyvin kultoiselta, mutta elämän kankaassa on aina myös tummat raitansa.

Marja-Riitta Perttula

PS Lähteenä olen käyttänyt Eva Ihamuotilan teoksia, Mikko Ihamuotilan viime numerossa ollutta artikkelia sekä Lea Toivosen nauhoituksia.

20.10.2000

Matilda Ihamuotilan jälkeläiset (11 hakijaa)

Nimi	Oppilaitos ja opinnot	Myönnetty summa
Kahila Elvina	Koulutuskeskus Tavastia suurtalousesimies 2. vuosi5	10 000,-
Sanni Verkasalo	Helsingin yliopisto, psgologian laitos psygologian maisteri 2.vuosi	10 000,-
Verkasalo Ronja	Outokummun oppimiskeskus tanssijan tutkinto 2. vuosi	10 000,-
Maarit Ihamuotila	Luontoelämysohjaaja Lapin urheiluopisto	5 000,-
Poikonen Perttu	Pirkanmaan taitokeskus metallilinja	5 000,-
Ihamuotila-Alholm Laura	Tietokoneen hankintaan	10 000,-
Jarkko Koskinen	Satakunnan ammattikorkeakoulu Akuuttihoitotyö, ensihoito	20 000,-
Ihamuotila-Fabre Leena	Kaarinan sosiaalialan oppilaitos Lähihoitaja 1. vuosi	30 000,-
Fabre Simi	Puolalanmäen lukio 3.vuosi	5 000,-
Helena Fabre	Kisakallion urheiluopisto Liikunnanohjauksen peruskurssi	17 000,-
	Yhteensä	(122 000)

20.10.2000

Matilda Ihamuotilan sisarusten jälkeläiset (6 hakijaa)

Nimi	Oppilaitos ja opinnot	Myönnetty summa
Isotalo Mari	Turun yliopisto, yhteiskuntatieteellinen, taloustiede 4. vuosi, valtiotieteen maisteri	10 000,-
Isotalo Riikka	Turun yliopisto, humanistinen tiedekunta, filosofian maisteri 4. vuosi	10 000,-
Järvinen Maaria	Turun terveydenhuollon ammattikorkeakoulu Terveydenhoitaja 3. vuosi	10 000,-
Virtanen Helena	Turun Yliopisto Lääketiede/tohtorin tutkinto	10 000,-
Lehmuskallio Alma Laura	Tampereen komediateatterin oppilaskoulu Näyttelijäntytön perustutkinto	15 000,-
Järvinen Pauliina	Lukio lukio 3. vuosi	5 000,-
	Yhteensä	60 000,-

RAHASTO I, sairaus- ja vanhuusavustukset (1 hakija)

Rajala Janne	Työharjoittelupaikkojen hakuun, ja perheen talouteen Maksetaan kuukausittain joka kuun lopussa 1000,00 yhteensä 5 x 1000,- = 5000,00	5 000,-
--------------	--	---------

449 000 MARKKAA MATILDA IHAMUOTILAN RAHASTOSTA KALEVALANPÄIVÄNÄ

Suomen Kulttuurirahasto jakoi vuonna 2000 historiansa suurimman summan apurahoja eli 54 miljoonaa markkaa. Saajia oli myös ennätysmäärä: 2000. Kulttuurirahaston yhteydessä toimivalla Matilda Ihamuotilan rahastolla oli myös jakovuosi. Kokonaissumma oli edelliskerrasta hie- man kasvanut, kun vuonna 1998 jaettiin 435 000 mark- kaa, summa oli nyt 449 000 markkaa.

Rahaston asiamiehet Matti Ihamuotila ja Marja-Riitta Perttula ovat koettaneet ottaa jakoperusteissa huomi- oon suvun kiinnostuksen kohteet ja elämäntilint. Apu- rahojen saajat ovat seuraavat:

Fil. lis. Arja Ahlqvist Kaaki-Venäjän suomalais-ugrialaista perintöä käsittelevän väitöskirjatyön loppuunsaattami- seen 50 000 mk; tekn.lis. Tuomas Aura tietoturvallisu- uden formaaleja malleja käsittelevään väitöskirjatyöhön 30 000 mk; dosentti Marja-Liisa Hanninen ja työryhmä kampylo- ja helikobakteerien merkitystä eläinten ja ih- misten infektioissa koskevaan tutkimukseen 60 000 mk; meel. ja metsätieteen maisteri Hanna-Riitta Kymäläinen biokuitujen laatua käsittelevään lisensiaattityöhön 39 000; agronomi Jukka Manni suomalaisen maatalouskoneteoli- suuden tulevaisuudenstrategioita käsittelevään väitöskirja- työhön Englannissa 70 000 mk; fil.maisteri Sanna Marttinen kaatopaikkavesien käsittelytekniikoita käsittelevään väitös- kirjatyöhön 80 000 mk; kasvatustieteen maisteri Riikka Räs- änen luonnon väriaineiden soveltuvuutta tekstiilien värjää- miseen selvittävään väitöskirjatyöhön 40 000mk; fil. maiste- ri Intallisa Vihonen EU-kieltä käsittelevään väitöskirjatyö- hön 80 000 mk.

LEENA IHAMUOTILA SOITTI "EREHTYMÄTTÖMÄLLÄ MUUSIKONVAISTOLLA"

Leena Ihamuotilan viuluensikonsertti Sibelius-Akatemi- an konserttisalissa vuosituhatosen ensimmäisenä kevää- nä onnistui todella hyvin.

Helsingin Sanomien Veijo Murtomäki kirjoittaa 18.5., ettei hän muista vuosien olleensa yhtä vakuuttavassa ensikonsertissa ja että Leena Ihamuotila on valmis taiteilija millä tahansa mittapuulla. Tosin arvostelija nimittää ensikonsertoijaa koko ajan Eevaksi eikä Leenaksi, minkä Turun Eeva Ihamuotila otti vastaan hämmentynein tuntein.

Murtomäki kertoo etukäteen pelänneensä, että konsertin tuhti kolmen sonaatin annos kävisi vaikeaksi niellä, mutta peiko oli turha, sillä "Leena Ihamuotila osoittautui paitsi vakavamieliseksi ja haasteita pelkäämättömäksi, myös syvälliseksi muusikoksi. Hänen muusikonvaistonsa tuntui li- säksi erehtymättömältä".

Prokofjevin I viuluosonaatissa Ihamuotila tavoitti arvostelijan mukaan "yhtä hyvin sotaiset ja brutaalit sävyt kuin sen epätodelliset uninäytkin. Isokin sointi irtosi vaivatta viulusta eikä jäänyt yhtään Risto Laurialan voimallisen -- pianismin jalkoihin".

Suomen Kulttuurirahaston apurahat jakaantuivat niin, että taidetta tuettiin 22 miljoonalla markalla. Tieteistä humanisti- set tieteet saivat 11 miljoonaa, yhteiskuntatieteet 5,6 miljoonaa sekä lääketiede ja luonnontieteet yhteensä yli 7 miljoonaa markkaa. Kasvatustieteiden ja opetusalan, maatalous- ja matsätieteiden sekä teknisten tieteitten osuus oli yhteen- sä 5,4 miljoonaa.

Muut alat, kuten arkkitehtuuri, kirjallisuus, taideteollisuus sekä valokuva- ja elokuvataide saivat yhteensä 6,5 miljoonaa.

Valtaosa stipendian saajista oli 25 - 35-vuotiaita. Naisia oli 57 ja miehiä 43 prosenttia. Stipendit olivat suuruudeltaan keskimäärin 53 500 mk.

MIKKO IHAMUOTILAN RAHASTO

Mikko Ihamuotilan rahasto jakoi 30 000 mk psykologi Sa- kari Kalliolle hypnoosia käsittelevän kirjan kirjoittamiseen.

Brahmsin viimeistä viuluosonaattia Murtomäki pitää unelma- esityksenä: "Laurialan soiton sonorisuus, sekä karhumai- suus että heliys, loi hyvän pohjan duon musisoinnille, joka innoittuneisuudessaan ja osuvuudessaan kuulosti pitkäai- kaisen yhteistyön kauniisti kypsyyneeltä hedelmältä."

Ei kuulija sen paremmin kuin Helsingin Sanomien arvoste- lijakaan voinut konsertin päätyttyä muuta kuin huokailla, "moinen musisointi loi uskoa resitaaliin ja suuren klassisen taiteen jatkumiseen."

Leena Ihamuotilan sävutus on sitäkin merkittävämpi, että hän on pienen Markus-pojan äiti ja perhe on muuttanut Lontooseen, jossa aviomies Antti Ihamuotila toimii asianaja- jana englantilaisessa lakifirmassa. Harjoitusaikaa oli alkuun vain se hetki päivästä, jolloin vauva oli päiväunilla. Tosin kuukauden ennen konserttia viulisti kertoo harjoitelleensa ympäröidreitä päiviä. Tällä hetkellä Leena Ihamuotila on vapaalla Tapioin sinfonietasta, sillä perheeseen syntyy toinen lapsi marraskuun lopulla.